

Kohti yhtenäistä ja laadukasta tutkimus- ja julkaisukulttuuria

Eurooppalaisen terveystietoalueen (EHDS) ja sitä koskevan EU-asetuksen tavoitteena on parantaa kansalaisten pääsyä omiin sähköisiin terveystietoihinsa, edistää tietojen turvallista käyttöä muun muassa tutkimuksessa ja päätöksenteossa sekä vahvistaa sähköisten potilaskertomusjärjestelmien yhteentoimivuutta. EHDS-asetus yhtenäistää terveystietojen toisiokäytön sääntelyä koko EU:n alueella. Se on merkittävä askel kohti datan tehokkaampaa hyödyntämistä tutkimuksessa. Sen tavoitteena on luoda yhtenäinen kehys, joka mahdollistaa terveysdatan turvallisen ja vastuullisen käytön yli rajojen. Yhtenäistäminen tulee aikanaan helpottamaan rajat ylittävän tiedon vaihdon ohella myös rajat ylittävää tutkimusta. Tämä muutos ei ole pelkästään tekninen, vaan se vaikuttaa syvällisesti myös tutkimuksen aihepiireihin: datan saatavuus ja laatu paranevat, mikä avaa uusia mahdollisuuksia esimerkiksi laajoille kansainvälisille monikeskustutkimuksille. Samalla se edellyttää tutkijoilta entistä tarkempaa eettistä ja juridista osaamista [1,2].

Suomessa on ainutlaatuinen Kanta-potilastietovaro, mutta sen käyttömahdollisuuksia ja tutkimusdataan pääsyä tulee Emmi Erosen tutkimusryhmän mukaan helpottaa sekä kehittää EHDS-asetuksen sisällön implementointia Suomessa siten, että Kanta-tietojen toissijaisen käytön esteet huomataan ja vältetään [3].

Suomessa Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen (THL) luokitusstrategia on keskeinen osa tiedon kansainvälistymisen kehitystä [4]. Luokitusten yhdenmukaistaminen ja siirtyminen entistä enemmän kansainvälisiin standardeihin ja luokituksiin, kuten ICD-11 ja SNOMED CT, tukee tietojen vertailtavuutta ja yhteentoimivuutta, jotta edellä kuvattu potilas- ja tutkimustietojen vaihto EU-rajat ylittävissä terveyspalveluissa mahdollistuu. Tämä ei ole

pelkkä tekninen yksityiskohta, vaan strateginen valinta, jonka avulla vahvistetaan myös suomalaisen tutkimuksen sisältöä ja asemaa globaalissa tiedeyhteisössä.

Nykyisen päätoimittajan kolmen vuoden pesti on tätä kirjoitusta vaille valmis. On aika katsoa hieman taaksepäin. FinJeHeW-lehti elää voimakkaasti ajan hermolla ja peilaa kansallista ja kansainvälistä eHealth- ja digiteemaa laajalla skaalalla - keskiössä ovat digiosaaminen, etäpalvelut, potilas- ja asiakaskokemus ja käyttäjäkeskeisyys, erilaiset teknologiat ja innovaatiot, robotit ja tekoäly, tietojen hyödyntäminen, data infrastruktuuri ja eri standardit sekä organisatoriset ja johtamisen ulottuvuudet. Viimeisen kolmen vuoden aikana lehteen on tarjottu 184 käsikirjoitusta, joiden hyväksymisaste on ollut 82 %. Aikaa käsikirjoituksen lopulliseen hyväksymiseen menee keskimäärin 4,5–6 kuukautta. Tähän vaikuttaa myös se, että lehdellä on vuoden kaksi ensimmäistä numeroa olleet ns. konferenssiteemanumeroita, minkä vuoksi osittain muiden käsikirjoitusten kohdalla prosessi on voinut olla vähän pidempi.

Hyvän tieteellisen lehden perusta on huolella kirjoitetut tutkimuskäsikirjoitukset ja sitoutuneet arvioitsijat. Arvioitsijoiden työ on korvaamatonta: ilman heidän asiantuntemustaan käsikirjoitukset eivät kehity, eikä korkeatasoista julkaisua synny. FinJeHeW-lehdessä tieteellisten artikkelien vertaisarvioinnin suorittaa kaksi kyseisen alan väitellyttä tutkijaa tai asiantuntijaa, jotka ovat toimitusneuvoston ulkopuolisia ja käsikirjoituksesta riippumattomia. Arvioinnissa tarkastellaan aineiston kattavuutta, teoreettisen viitekehyksen hallintaa, tutkimuksen luotettavuutta sekä tulosten omaperäisyyttä, ja prosessin aikataulu on enintään kolme kuukautta. On tärkeää muistaa, että viivästykset käsikirjoituksesta julkaisuun johtuvat usein

arvioitsijoiden löytämisen haasteista. Suomessa tutkijayhteisö on pieni, mikä lisää jääviysongelmia ja hidastaa näin prosessia. Kansainvälisen verkostoitumisen vahvistaminen voisi olla yksi ratkaisu tähän ongelmaan. Ilmoittauduthan siis lehden arvioitsijoiden joukkoon, jos et sitä vielä ole!

Tieteellinen julkaiseminen on yhteispeliä, jossa jokainen osapuoli, kirjoittajat, arvioitsijat ja toimitus, kantaa vastuunsa. Kun luomme avoimen, luotettavan ja tehokkaan arvointiprosessin, varmistamme, että tutkimus ei ainoastaan etene, vaan myös vaikuttaa. Laatu ei synny sattumalta, se syntyy sitoutumisesta.

Lehden tulevaisuus näyttää valoisalta. Tästä on osoituksena uudessa lehdessä julkaistavat monipuolisesti lehden laajaa aihealuetta käsittelevät tutkimusartikkelit alkaen palliatiivisten potilaiden ennakointien hoitosuunnitelmien vaikutuksesta

potilaiden päivystyskäyntien määrään aina mielen-terveyden digitaalisten päätöksenteontukijärjestelmien teknologisten kypsyysmallien kartoitukseen. Lehdellä on myös lukijoita; tieteellisten artikkeleiden tiedostolatausten määrät ovat lähes 4000 kpl joka kuukausi. Tavoitteena on saada lehti myös kansainvälisiin julkaisutietokantoihin, sen parissa aloitettu työ jatkuu.

Tässä kohtaa on hyvä hetki antaa kapula seuraavalle päätoimittajalle Erika Jarvalle, TtT, tutkijatorin, Oulun yliopisto, ja apulaispäätoimittajalle Johanna Viitaselle, apulaisprofessori, Aalto-yliopisto.

Kiitän erittäin lämpimästi kaikkia artikkeleiden kirjoittajia, vertaisarvioijia sekä toimituksen ja toimitusneuvoston väkeä. Lämmin kiitos Miia Janssonille yhteistyöstä apulaispäätoimittajakautenasi.

Pia Liljamo, TtT, dosentti, päätoimittaja

Lähteet

- [1] Terveiden ja hyvinvoinnin laitos (THL). Eurooppalainen terveystietoalue (EHDS) [internet]. THL; 15.9.2025 [viitattu 18.12.2025]. Saatavilla: <https://thl.fi/aiheet/tiedonhallinta-sosiaali-ja-terveysalalla/tiedonhallinnan-ohjaus/sote-tiedonhallinnan-kehittamisnakymia/eurooppalainen-terveystietoalue-ehds->
- [2] Findata. EHDS - Tietoa tutkijoille [internet]. Findata; 2025 [viitattu 18.12.2025]. Saatavilla: <https://findata.fi/palvelut-ja-ohjeet/ehds/#Tietoa-tutkijoille>

- [3] Eronen E, Värri AO, Järvinen M. The secondary use of the Finnish national health data repository Kanta – opportunities and obstacles. *FinJeHeW*. 2025;17(2):188-199. <https://doi.org/10.23996/fjhw.156607>
- [4] Härkönen M, Liljamo P, Mykkänen J, Suutari T, Tarvonen-Schröder S, Virkkunen H. Sote-luokitusstrategia 2025–2030. Ohjaus 5/2025. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos (THL); 2025. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-408-486-4>